

Kemikalier i ytterkläder

Tillsyn av detaljhandeln

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Bakgrund	6
Storstadssamarbetet.....	6
Kemikalier i ytterkläder för barn	6
Regler om varor	7
Projektets huvudsakliga mål	8
Genomförande.....	8
RESULTAT	9
Inspekterade butiker	9
Sammanställning av frågor och svar samt redovisning av analysresultat	9
Slutsatser	12
Bilagor	14
Bilaga 1 Informationsbrev	14
Bilaga 2 Frågeformulär	16

SAMMANFATTNING

I denna rapport presenteras resultaten från ett tillsynsprojekt där 19 butiker som säljer ytterkläder och skor till barn och ungdomar besökts. Tillsynprojektet är resultatet av ett samarbete mellan miljöförvaltningarna i Malmö, Göteborg, Stockholm. Samarbetet har fokus på kemikalier i varor och den tillsyn som kommunerna kan utföra och syftar till att lyfta problematiken och minimera exponering av kemikalier ifrån varor för barn och ungdom.

Den diffusa spridningen av kemikalier i samhället via varor är ett problem som uppmärksammas allt mer. Ytterkläder kan innehålla flera ämnen med farliga egenskaper. De kan finnas i dragkedjan, i plasttrycket och/eller i textilier med smuts- och vattenavvisande funktion. Exempel på sådana ämnen som kan finnas i textilier är tungmetaller i metalldetaljer, ftalater i plasttryck samt fluorerade ämnen i textilier med smuts- och vattenavvisande funktion.

Regler om kemikalier i varor finns främst i den europeiska kemikalielagstiftningen Reach (förordning (EG) nr 1907/2006). Reach begränsar användningen av vissa farliga kemikalier i varor. I Reach finns också en så kallad kandidatförteckning över särskilt farliga ämnen. Med den följer ett informationskrav som innebär att den som säljer en vara är skyldig att informera sina kunder om varan innehåller ett ämne på kandidatförteckningen. Förutom Reach finns även Förordningen om långlivade organiska föreningar (EG) nr 850/2004 där det finns ett antal POP-ämnen (Persistent Organic Pollutants) som anses vara mycket farliga för människors hälsa och miljön. Varor får inte innehålla de ämnen som listas i förordningen, exempelvis återfinns här PFOS som kan förekomma i textilier med smuts- och vattenavvisande funktion.

De viktigaste resultaten

Flera företag som säljer textilier jobbar aktivt för att följa gällande lagstiftning. Över 40 % av de besökta butikerna har kunskap om gällande lagstiftning. En övervägande del har kunskap om hur de ska agera vid förfrågan från kund. Butiken/företaget har dock svårare att förmedla och omsätta det underlag som de har fått från leverantör. Mindre än hälften av de 15 butikerna som kom in med någon form av dokumentation har kunnat redogöra för sin egen tolkning, det vill säga, velat eller kunnat ge ett svar på hur de svarat sin kund (informationsplikt) eller om de utifrån dokumentationen vet att varan inte innehåller kemikalier som är begränsade eller förbjudna enligt Reach eller POP-förordningen.

Bland de besökta butikerna/företagen fanns det de som har bra kunskap och kompetens medan några få bedöms ha lite kunskap och svårt att ge och få fram information om sina varors innehåll av kemikalier, dels avseende begränsningar, dels avseende ämnen på kandidatförteckningen.

De ytterplagg som analyserades avseende ftalater, fluorerade ämnen och metaller visade på att gällande lagstiftning innehölls. Antalet varor var begränsat men det är positivt att inga farliga kemikalier hittades i ytterplaggen över gällande begränsningar.

BAKGRUND

Storstadssamarbetet

Kemikalier i varor är ett viktigt område att bedriva kemikalietsyn inom. Miljöförvaltningarna i Göteborg, Stockholm och Malmö har sedan 2010 samarbetat och genomfört ett flertal projekt med varutillsyn hos butiker som tillhandahåller varor. Från och med 2013 kommer även Helsingborgs miljöförvaltning att ingå i samarbetet. I likhet med Kemikalieinspektionens ”Handlingsplan för en giftfri vardag” har fokus legat på varugrupper som barn och ungdomar kommer i kontakt med. Den arbetsmodell som utarbetats mellan storstäderna inom ramen för samarbetet har inneburit att miljöförvaltningarna kan samordna resurser och öka sin gemensamma kunskapsbas, inte minst genom informationsutbyte mellan miljöförvaltningarna. I dialog kan handläggarna hålla en diskussion kring bedömningar och diskutera utmaningar som dyker upp vid kontrollen och dialogen med butikerna. Resultaten av projekten sammanfattas i rapporter och projektunderlag samlas i en gemensam databas.

Kemikalier i ytterkläder för barn

Handeln med varor har ökat och vi har idag en världsomfattande handel där tillverkningen av varor sker över hela världen. Till exempel har importen av textilier till Sverige ökat från 25 till 35 kilo per person mellan 1995 och 2008. Varor kan innehålla en mängd farliga ämnen som sprids under varans livslängd; vid tillverkning, användning och slutligen när varan förbrukats och hamnar i avfallsledet. Vi har en diffus spridning av kemikalier i samhället via varor som på senare tid uppmärksammas alltmer och bedöms stå för en stor del av de kemikalier som vi exponeras för.

Barn och ungdomar är mera sårbara än vuxna för påverkan från kemikalier. Barn kan exponeras direkt genom att de suger och tuggar på saker för att utforska sin omgivning. Det finns även en indirekt exponering via exempelvis föda och inandning av exempel dammpartiklar som innehåller kemikalier. Ett exempel är ftalater som kan ha fortplantningsstörande och hormonstörande effekter. Ftalater avges kontinuerligt från de material där de är tillsatta och kan hittas i plasttryck på kläder och i vissa PVC-material. Ett annat exempel på kemikalier som kan hittas i kläder är perfluorerade ämnen, som exempel perfluorooktansulfonat (PFOS) och som används eller har använts för att ge kläder en smuts- och vattenavvisande funktion. De perfluorerade ämnena avges och når oss och vår omgivning. Vanligtvis ansamlas de i vattenlevande organismer och i näringsväv (som visar hur olika ämnen, till exempel näringsämnen och gifter sprids och omvandlas i ekosystemet) och hamnar till sist i den fisk som vi konsumerar. PFOS är ett så kallat PBT-ämne, det vill säga persistent, bioackumulerande, toxiskt. Det innebär att PFOS inte bryts ner i naturen, utan ansamlas i näringskedjan, att det är kroniskt giftigt, reproduktionsstörande och giftigt för vattenlevande organismer.

Det är därför viktigt att minimera riskerna och exponeringen för att ett foster, barn och unga inte ska utsättas för vissa grupper av mer potenta och farliga kemikalier. Kläder är en prioriterad varugrupp enligt Kemikalieinspektionens varutillsynsstrategi (rapport nr 4/11). I storstadssamarbetet har vi under 2012 års projektserie haft ett uttalat fokus med tillsyn av butiker med försäljning av varor riktade till barn och ungdomar. Två projekt har genomförts med inriktning dels på leksaker, dels på smycken och accessoarer. Detta är det tredje och sista projektet som avslutar 2012 års projektserie.

Regler om varor

Reach - Förordning (EG) nr 1907/2006. Den europeiska kemikalielagstiftningen Reach reglerar i huvudsak kemiska produkter, men innehåller också en del regler som berör varor. Nedan omnämns viktiga delar som ingår i Reach och som har en direkt koppling till varor.

- **Bilaga XVII** till Reach omfattar en del kemikalier som har sådana egenskaper att användningen av dem har begränsats eller ibland helt förbjudits. Det finns ett antal ämnen som är begränsade i textilier. Som exempel kan nämnas flamskyddsmedel, Polybromerade bifenyler (PBB), nickel i metalldelar, azofärger och azofärgämnen. I projektet har vi valt att även titta närmare på vissa ftalater som är begränsade i leksaker, men alltså inte i textilier. Dessa ftalater har så pass farliga egenskaper att de inte bör finnas i till exempel tryck eller andra detaljer som barn kan stoppa i munnen.
- **Kandidatförteckningen** uppdateras två gånger per år av den europeiska kemikaliemyndigheten, Echa. Vid förra uppdateringen i december 2012 lyftes 54 ämnen upp, vilket gör att det vid tillfället för besöken fanns 138 ämnen på kandidatförteckningen. Ämnen som kan föreslås till kandidatförteckningen är så kallade särskilt farliga ämnen (SVHC-ämnen, substances of very high concern). Deras egenskaper kan medföra allvarliga och kvarstående effekter på människors hälsa och på miljön. Förteckningen innehåller ämnen som förväntas bli föremål för ytterligare reglering, genom till exempel haltbegränsningar eller förbud för vissa användningsområden, se nedan om bilaga XIV.
- **Artikel 33, informationsplikt** Med kandidatförteckningen följer också ett utökat ansvar genom den så kallade informationsplikten. Regler om informationsplikten finns i artikel 33 i Reach och innebär att återförsäljare i alla led, även butiker, inom 45 dagar ska kunna svara på om en vara innehåller ett ämne på kandidatförteckningen om halten överstiger 0,1 viktprocent. Yrkesmässiga användare ska få information direkt från sin leverantör.
- **Bilaga XIV** Ämnen på kandidatförteckningen kan komma att flyttas över till listan (bilaga XIV) över de ämnen som anses som så farliga att de måste ha tillstånd för att få användas. Om ett ämne inte får tillstånd att användas för något användningsområde blir det i princip förbjudet. Med på bilaga XIV finns exempelvis ftalaterna Di-(2-etylhexyl)-ftalat (DEHP) och Diisobutylftalat (DIBP), med identifierad användning i ytterkläder och regnställ respektive skolväskor och Tri(2-kloroetyl)fosfat (TECP) som kan finnas i textilier.

POP-förordningen (EG) nr 850/2004 Förordningen om långlivade organiska föreningar baseras på den globala stockholmskonventionen. I denna finns ett antal POP-ämnen (Persistent Organic Pollutants) som anses vara mycket farliga för människors hälsa och miljön. Varor får inte innehålla de ämnen som listas i förordningen, exempelvis återfinns här perfluoroktansulfonat (PFOS) som kan förekomma i textilier med smuts-och vattenavvisande funktion.

Lagstöd i miljöbalken. De allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken ställer krav på att verksamheter har en god egenkontroll. Det innebär att den som bedriver en verksamhet är skyldig att skaffa sig den kunskap och vidta de försiktighetsåtgärder som behövs. Det finns en skyldighet att ersätta farliga produkter med mindre farliga, så långt det är möjligt. Regler om verksamheters egenkontroll finns i miljöbalken 26 kap 19 §. Återförsäljare av varor bör, för att ha en god egenkontroll, exempelvis ha kunskap om att farliga kemikalier kan finnas i varor och att vissa av kemikalierna är förbjudna i textilier. De bör också ha rutiner, helst skriftliga, för att undvika dessa kemikalier samt för att till exempel hantera en fråga från en konsument.

Projektets huvudsakliga mål

Detta tillsynsprojekt har utförts med ovanstående information som bakgrund.

De huvudsakliga målen med projektet har varit att:

- göra företagen medvetna om varornas betydelse för spridning av kemikalier i naturen och i vårt samhälle
- kontrollera hur butikernas/företagens egenkontroll fungerar och för att säkerställa att varorna inte innehåller några förbjudna eller begränsade ämnen
- kontrollera vilken egenkontroll butiken/företaget har för att uppfylla de krav som kemikalielagstiftningen REACH ställer när det gäller information till konsumenter
- synliggöra butikens/företagets möjlighet att påverka genom att exempelvis ställa krav på leverantörer och välja produkter som innehåller mindre farliga kemikalier, vid behov introducera vägar att gå för att komma igång med sitt kemikaliearbete.

Genomförande

Urvalet av butiker gjordes gemensamt och grundtanken var att göra ett besök per kedja. Totalt valdes 21 butiker ut varav 19 besöktes. Först informerades Svensk Handel om projektet, därefter gick brev ut till butikerna med information om besöket (bilaga 1). Innan besöken fick butikerna också den checklista som sedan användes vid inspektionerna (bilaga 2). Utifrån frågorna i checklistan fördes också ett mera allmänt resonemang kring kemikaliefrågor i dialog med butiken, vilket var en viktig del av besöket.

Stockholms miljöförvaltning köpte vid inspektionen in varor för analys. Göteborg och Malmö gjorde inte detta. Textilierna analyserades med avseende på ftalatinnehåll samt i något fall avseende PFOS och Perfluoroktansyra (PFOA). Ftalatanalyserna utfördes av analysföretaget ALS. Kostnaderna för analyser var cirka 1700 kronor per vara för ftalatanalyserna och cirka 2200 kronor per vara för PFOS/PFOA-analyserna. Metalldelar från detaljer på textilierna screenades med hjälp av så kallad X-ray fluorescence (XRF). Syftet var att se om detaljerna innehöll metaller såsom bly, nickel eller kadmium. Analysen gjordes med Malmö miljöförvaltnings XRF och av personal på miljöförvaltningen i Malmö.

En central fråga i sammanhanget är hur butiken gör för att ta reda på om varorna innehåller ämnen på kandidatförteckningen, gällande begränsningar i Reach och i POP-förordningen. Butiken fick därför redovisa den information de kunde få fram om kemikalieinnehållet i varorna. I tidigare tillsynsprojekt har kvalitén på underlaget varierat och butiker har ofta inte kommenterat underlaget, utan vidarebefordrar det som erhållits till exempel deras leverantörer. Med anledning av denna variation och att ansvaret ligger hos butiken/kedjan att förstå och till exempel kunna ge ett svar till sin kund, ansågs det intressant att utveckla frågan till butikerna om hur de hade svarat en kund, dels gällande informationsplikten, dels gällande begränsade ämnen. Tanken är att se om butiken förstår den information som överlämnas och hur de internt hanterar materialet. Checklistan har kompletterats med frågorna ”Hur svarar ni en kund som efterfrågar information om innehållet av särskilt farligt ämne?” och ”Kan ni säga att begränsningar följs utifrån inkommen dokumentation?” I vissa fall ställdes kompletterande frågor om dokumentationen inte bedömdes vara tillräcklig. Inspektionsrapporter skickades till butikerna efter besöken.

RESULTAT

Inspekterade butiker

Totalt har 19 butiker inspekterats:

Stockholm: 13 st (*Ticket to heaven, Name It, Intersport, XXL, Naturkompaniet, A&O Kids Wear, Barnskospecialisten, Decathlon, Stadium, Kappahl, ICA Maxi, HM och Add Nature*)

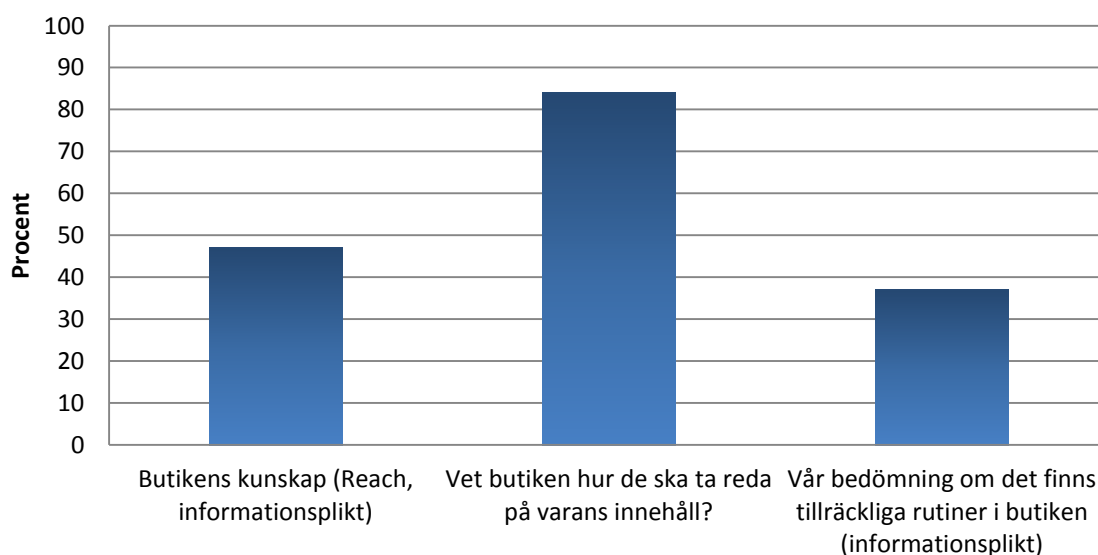
Göteborg: 4 st (*Björn Erlandsson Sport AB, Team Sportia, Coop Backaplan och Åhléns*)

Malmö: 2 st (*Cubus och Barnens Hus*).

Sammanställning av frågor och svar samt redovisning av analysresultat

Frågor och svar

Dryga hälften av butikerna bedöms ha tillräcklig kunskap om Reach och artikel 33, det vill säga möjligheten för en kund att efterfråga varans innehåll av förtecknade ämnen, den s.k. informationsplikten (se tabell 1). Egenkontrollen bygger på att en funktion med ansvar (i detta fall butiken och dess personal) behöver ha grundläggande kunskap och förståelse för vad ansvaret innebär. Viss kunskap och förståelse om Reach och informationsplikten (enligt artikel 33) behövs därmed i butiken. Det är vanligtvis butikspersonalen som får frågorna från kund och måste kunna veta när de har ett ansvar att agera.

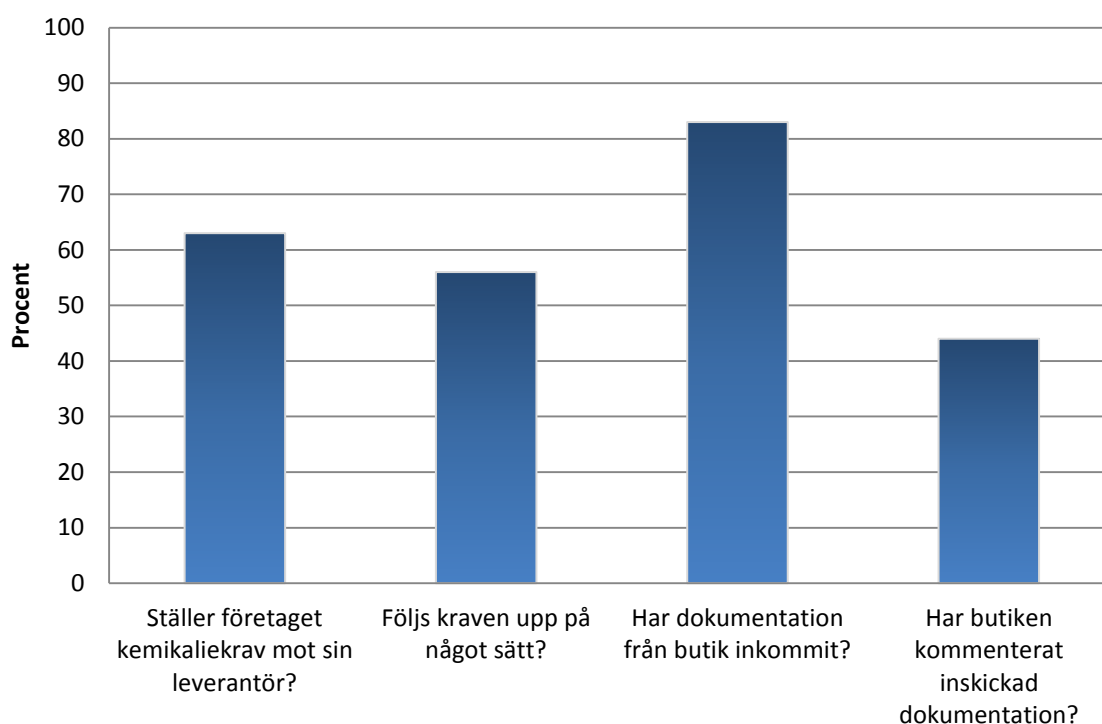
Tabell 1: Redovisar butikens svar på fyra av de frågor som ställts i samband med besök. Staplarna visar den procentuella fördelningen över butikens svar.

84 procent av de besökta butikerna visste hur det ska agera vid en fråga från kund (se tabell 1). Det var fler butiker som kan redogöra för hur de gör vid frågor om varan, men några av dessa saknar alltså egentlig kunskap om lagstiftningen och att det finns krav på att lämna information vid fråga från kund. Det var vanligt att ställa frågor direkt till sin leverantör eller huvudkontoret

vid oklarheter om varan, vilket till viss del kan förklara skillnaderna mellan de två första staplarna i tabell 1.

Vid frågor om rutiner - som behövs för att säkerställa att personal i butiken vet hur det ska agera och att personalen tar nödvändig information av kunden som frågar (till exempel kontaktuppgifter och datum) - var det två av fem butiker som bedöms ha utarbetat tillräckliga rutiner (se tabell 1). Miljöförvaltningen ser helst att rutinen är skriftlig och innehåller de nödvändiga uppgifterna som exempelvis kontaktuppgifter till kund, vilken vara det är och när frågan ställdes. Svar ska erhållas till kund inom 45 dagar.

Tolv av företagen ställer krav vid inköp på sina leverantörer (se tabell 2). Att ställa skriftliga krav gentemot sina leverantörer sker i huvudsak hos de större kedjorna, men även personellt små butiker jobbar aktivt med frågan. De stora kedjorna har oftast en centralt placerad funktion med ett tydligt ansvar för att hantera bland annat dessa frågor. Av dessa tolv butiker är det en som har muntliga avtal. Muntliga avtal har inte samma tyngd som skriftliga men är ett steg i rätt riktning och bättre än att inte ha några avtal alls som styr upp ansvaret mellan butik och leverantör.

Tabell 2: Redovisar butikens svar på fyra av de frågor som ställts i samband med besök. Staplarna visar den procentuella fördelningen över butikens svar. För de två sista frågorna är fördelningen baserad på 18 av de besökta butikerna.

I stort sett samtliga som ställer krav följer även upp sina krav med någon form av kontroll. Kontrollen är mer eller mindre omfattande och kan innebära "audits" hos leverantören, omfattande analysprogram och/eller stickprov, antingen via eget ansvar eller via sin leverantör.

I 18 butiker ställdes frågor om dokumentation om kemikalieinnehåll för en eller två varor; 15 av dessa har kommit med svar. Resterande tre butiker har inte redovisat någon dokumentation eller enbart för en vara. För en butik valdes inga varor ut och är därmed inte inkluderad i resultatet. Påminnelser om redovisning har krävts i vissa fall, antingen på grund av att de inte skickat någon redovisning, eller att den dokumentation som lämnats inte gett relevanta svar på frågorna om kemikalieinnehåll. Några förelägganden har inte meddelats när förvaltningen fått dokumentation

som inte är relevant, eller när det inte kommit in någon redovisning alls. Det primära syftet med att be butikerna om redovisningar var att se hur mycket information som är möjlig för dem att få fram och belysa för butikerna/kedjan att de måste ställa krav, följa upp dem och kontrollera att deras leverantörer har kunskap för de varor som butiken säljer till konsument.

Det är mindre än hälften av de 15 butikerna som kom in med någon form av dokumentation, som har kunnat redogöra för sin egen tolkning, det vill säga, velat/kunnat ge svar på hur de svarat sin kund (informationsplikt) eller om de utifrån dokumentationen vet att varan inte innehåller kemikalier som är begränsade eller förbjudna enligt Reach eller POP-förordningen. Av de som redovisat dokumentation har en övervägande del tydliga krav ställda mot sina leverantörer. Det indikerar att dessa företag har bra kunskap och kompetens och vet vad de ska fråga efter samt vilka svar de ska ge sina kunder (och tillsynsmyndigheten).

Inom ramen för detta projekt analyserades tio textilplagg med avseende på innehåll av ftalaterna dimetylftalat, di-pentylftalat, dietylftalat, di-(2-etylhexyl)ftalat (DEHP), di-n-propylftalat, butylbensylftalat (BBP), di-n-butylftalat, di-cyklohexylftalat, di-iso-butylftalat, dinonylftalat (DINP), didecylftalat (DIDP), di-n-oktylftalat (DNOP). Tre varor analyserades avseende perfluoroktansulfonat (PFOS) och perfluoroktansyra (PFOA) och tre varor screenades avseende metaller (nickel, kadmium, bly). Resultatet visade att inga textilier innehöll någon av de utvalda ftalaterna, PFOS/PFOA eller metaller i halter över gällande begränsningar.

SLUTSATSER

Hälften av butikerna har kunskap om Reach, kandidatförteckningen och informationsplikten. I vissa fall var det så att kunskapen fanns hos huvudkontoret men inte i butiken. Det finns tendenser till att butik som ingår i en kedja saknar insikt eller kunskap om att det centralt ställs krav på de varor som säljs. I de fall där butiken själv köper in varor ökar såklart kraven gällande kunskap och egenkontroll ytterligare.

Det är viktigt att kunskapen om informationsplikten även finns hos personal i butiken, så att frågor från kunder tas om hand och förmedlas till huvudkontoren som har möjlighet att svara på frågan. Det intressanta är att fler butiker har svarat att de ”vet” att de måste agera vid frågor från kund. Med andra ord kan butiken vara medveten om att det finns en skyldighet att svara kunder på deras frågor om varors kemikalieinnehåll, men butiken har inte kunskap om att denna skyldighet är kopplad till Reach. Förutom det som nämnts ovan kan det även till viss del förklaras av att butiken har ett inarbetat arbetssätt för hur frågor från kund bör hanteras.

I samband med tidigare varuprojekt har det noterats att svaren som kommer från butik i många fall inte berör det som vi efterfrågat. I leksaksprojektet som genomfördes 2012 lyftes exempelvis att företagen redovisat att varorna uppfyller kraven i en annan lagstiftning än den vi efterfrågade. De hade alltså inte redovisat något om kraven i Reach till exempel, som miljöförvaltningen var intresserad av. I detta projekt har vi efterfrågat informationen och hälften har kunnat ge sin tolkning på inkommen dokumentation. Det indikerar att det för många butiker och dess leverantörer finns svårigheter att förstå och förmedla information vidare till sin kund. Problematiken är, om dokumentationen inte svarar på de frågor som miljöförvaltningen eller kunden ställt om kemikalieinnehållet, så måste butiken/företaget veta vad som saknas för att uppfylla informationsplikten. Det kanske inte alltid är lätt att se detta och det kräver att man är insatt i såväl regler som kemiska termer. För de som inte kommenterat dokumentationen kan vi misstänka att det finns en risk att kunderna inte får korrekta svar, till exempel vid fråga om varan innehåller särskilt farliga kemikalier. Butik och leverantör har ett stort ansvar när det gäller dels att veta vilken information som är relevant och dels att tolka det som står i dokumenten. Sammanfattningsvis är kunskapen hos de besökta bolagen varierande. Några företag har väldigt liten kunskap medan andra förefaller ha mycket god kunskap.

Ett fåtal företag har inte kommit in med någon information alls eller information som bedöms som ofullständig, som till exempel svar på frågor om kemikalieinnehåll i utvalda varor. Bland dessa finns också de som inkommit med dokumentation om en vara men dröjt med svar på frågan om den andra varan. Att företag inte alls kommer in med svarar angående kemikalieinnehåll i utvalda varor är en stor brist och visar att nödvändig kemikaliekompetens saknas inom företaget eller att kommunikationen med leverantörerna är bristfällig.

I vår dialog med butiken trycker vi på att det bör finnas robusta avtal mellan inköp och leverantör, om de ämnen som dels är begränsade och dels är förtecknade på kandidatförteckningen. Butikerna och personalen måste få grundläggande kunskap och rutiner (helst skriftliga) bör tas fram för att kunna hantera informationsplikten. Vidare bör det göras någon form av kontroll att avtal sedan följs, till exempel genom stickprovskontroller där varan analyseras avseende dess innehåll. Vi uppmanar även företagen att de bör göra någon form av riskvärdering av sina produkter och sina leverantörer för att optimera den arbetsinsats som sätts in.

Intressanta saker som dykt upp i samband med besöken är att det finns tendenser till att fler företag börjat med fluorfria alternativ eller att de undviker eller helt förbjuder till exempel PVC

(polyvinylklorid) i sina ytterplagg. PVC kan innehålla farliga mjukgörare. En del av de inspekterade butikerna eller deras leverantörer gjorde fullständiga SVHC-analyser (alla ämnen på kandidatförteckningen) för att kunna ta reda på om varorna innehöll sådana ämnen. Detta var dock inget som miljöförvaltningarna krävt. Butiker som ingår i ett franchise-upplägg köper i vissa fall varor gemensamt och butiken hänvisar till huvudkontoret. I något fall köper butiken in varor från andra leverantörer. I enlighet med resonemanget ovan måste butiken ha kunskap, och veta vilka kontroller och krav som ställs eller som bör ställas. Inte minst i de fall butik gör egna inköp av varor från andra leverantörer. Det gäller såklart alla butiker som gör egna inköp.

BILAGOR

Bilaga 1 Informationsbrev

Tillsynsbesök i er butik

Under hösten kommer miljöförvaltningarna i Malmö, Stockholm, och Göteborg att inspektera butiker som säljer ytterkläder till barn i respektive stad. Vi kommer att kontrollera att varor som säljs till barn inte innehåller farliga kemikalier.

Kommunerna, tillsammans med Kemikalieinspektionen, är de myndigheter som har tillsynsansvaret över kemikalier i varor. Vi på miljöförvaltningen i (stad) kommer att besöka er butik någon gång under (månad).

Bakgrund

Kemikalier behövs vid tillverkning av alla kläder, de ger varorna deras funktion, färg och form. Enligt miljöbalken ska de som säljer varor ha kunskap om varan och veta om den innehåller farliga ämnen som skulle kunna skada människors hälsa eller miljön. Det är därför viktigt att ni säkerställer att de kemikalier som används i era varor har så liten påverkan på miljön och oss människor som är möjligt.

Farliga och förbjudna kemikalier används tyvärr fortfarande och har hittats i kläder med en vattenavvisande funktion eller skydd. Regnkläder, stövlar och plastdetaljer på kläder kan innehålla mjukgörare (ftalater) och knappar och dragkedjor kan innehålla bly eller kadmium. Farliga ämnen, inte minst för den yngre generationen.

Det här vill vi veta

Vi vill veta hur ni gör för att försäkra er om att de varor ni säljer inte innehåller några förbjudna eller begränsade ämnen. Exempelvis hur ni ställer era kemikaliekrav vid inköp av varor. *Vissa av era varor kommer vi att köpa in. Varan kommer sedan att skickas till ett laboratorium för analys.*

Vi kommer också att fråga om er butik har rutiner för att uppfylla de krav som finns på konsumentinformation när det gäller kemikalier i varor. Vi vill bland annat veta hur ni går till väga om en kund vill ha information om de varor ni säljer innehåller några farliga kemikalier.

Vi ringer innan vi kommer

Innan vi besöker er kommer vi att ringa för att bestämma en tid. Vi kommer också att skicka ett formulär med frågor om hur ni arbetar med kemikalier i varor. Det sparar värdefull tid om ni försöker svara på dessa frågor innan besöket. Vid besöket bör butikschef vara med och den som är ansvarig för inköp eller kemikaliefrågor.

Tillsynsavgift

Miljöförvaltningen tar ut en avgift för tillsynen enligt en taxa som kommunfullmäktige beslutat om. Vi tar ut avgift för inspektionstiden, samt för förberedelser och efterarbete.

För närvarande är avgiften xxx/timme. Mer information om tillsynsavgiften hittar du här (er länk)

Om ni har frågor, får ni gärna kontakta någon av nedanstående personer.

Vänliga hälsningar

XX
Miljöinspektör
Miljö- och hälsoskyddsavdelningen

Bilaga 2 Frågeformulär

Kemikalier i varor 2012 - textil

Syftet med inspektionen och checklistan

- presentera storstadssamarbetet
- gör företagen medvetna om varornas betydelse för spridning av kemikalier i naturen och i vårt samhälle
- kontrollera hur butikernas egenkontroll fungerar och att varorna inte innehåller några förbjudna eller begränsade ämnen (jmf. bilaga XVII, POP-förordningen (EG) nr 850/2004)
- kontrollera vilken egenkontroll företaget har för att uppfylla de krav som kemikalielagstiftningen REACH ställer när det gäller information till konsumenter
- synliggöra företagets möjlighet att påverka genom att exempelvis ställa krav på leverantörer och välja produkter som innehåller mindre farliga kemikalier, vid behov introducera Göteborgs 8 steg för att komma igång med sitt kemikaliearbete.

Inspektionsdatum: _____

Företagets namn _____

Organisationsnummer: _____

Faktureringsadress: _____

Närvarande:

Miljöförvaltningen _____

Företaget/titel _____

Allmänt om företaget

Kort beskrivning av företaget

(t. ex. sortiment, fristående butik [antalet anställda] eller kedja, barnprodukter.)

1. Hur jobbar ledning med miljöfrågorna?

- a) Hur är ansvaret för miljö- och kemikaliefrågor organiserat?
(ligger ansvaret på butiken, eller på koncernen? Finns ansvarig organisation/person? Vilka befogenheter har respektive nivå i organisationen – egen budget, möjligheter att beställa tester, stoppa produkter?)
- b) Har företaget någon form av miljöcertifiering (EMAS, ISO 14001 etc.) ☐ Ja ☐ Nej
- c) Har företaget någon Miljöpolicy? ☐ Ja, Vad säger den? ☐ Nej

2. Känner ni till gällande lagstiftning?

Känner ni till hänsynsreglerna i miljöbalkens 2 kapitel?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja, även i butik

a. Hur skaffar ni kunskap?

Hur får (hämtar) ni information om miljö- och kemikaliefrågor samt om gällande lagstiftning inom miljö och kemikalieområdet? (Branschorganisation, Leverantörer, (samtliga eller enstaka) Myndigheter, Andra organisationer, Vilka?)

b. Reach

Känner ni till vilka krav Reach kan ställa på företag som hanterar varor?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja, även i butik

Känner ni till att vissa kemiska produkter är begränsade eller förbjudna i vissa varor?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja, även i butik

Känner ni till vilken informationsskyldighet ni har gentemot kunder vad gäller ämnen på kandidatförteckningen? ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja, även i butik

Hade ni hört talas om kandidatförteckningen innan vi kontaktade er?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja, även i butik

c. Information, krav & egenkontroll – leverantörer

d. Information

Känner ni till om några av de varor ni säljer som kan vara behandlade med dessa extra farliga kemikalier? I så fall vilka varor, varugrupper och med vilka kemikalier?

Vilka är era leverantörer? (Egen import/införsel? Stora multinationella företag? Små lokala leverantörer? Svenska tillverkare?)

Diskuterar ni kemikalieinnehållet i era varor med era leverantörer? ☐ Ja ☐ Nej

Får ni miljörelaterad information från era leverantörer? Vilken? ☐ Ja ☐ Nej
(se även fråga 2a)

e. Vilka krav ställer ni vid inköp?

Ställer ni idag några krav på era leverantörer om att deras varor ska vara fria från några specifika farliga kemikalier? I så fall vilka?

Är kraven muntliga eller skriftliga?

Har ni en kemikalielista/avvecklingslista över ert produktsortiment?
(För att underlätta kontrollen kan företaget skapa en kemikalielista/avvecklingslista där information om kemikaliers farliga egenskaper finns samlad. Se över produktsortiment, börja med varor där risken är störst att det kan finnas farliga kemikalier)

f. Egenkontroll

Hur följer ni upp era eventuella krav på kemikalieinnehållet i varor?
(Gör ni stickprovskontroller/analyser, begär ni in testrapport i samband med leveranser etc.)

Har ni rutiner för att se till att era produkter uppfyller begränsningsreglerna i Reach bilaga XVII eller andra begränsningar?

Har ni rutiner för att se till att era leverantörer ger er all information som de är skyldiga att tillhandahålla? (T.ex. om en produkt innehåller ett SVHC-ämne som finns på kandidatförteckningen? Har ni en kravspecifikation/avtal som de får skriva under?)

3. Information, krav & egenkontroll – kunder

Upplever ni krav från kunder att miljöanpassa ert sortiment? ☐ Ja ☐ Nej

Har någon kund frågat om kemikalieinnehållet i några varor?
angående? ☐ Nej ☐ Ja,

Hur svarar ni på fråga från en kund om varan innehåller några farliga kemikalier? Var får ni informationen ifrån?

Finns det några nedskrivna rutiner för hur det skulle gå till? Visa! ☐ Ja ☐ Nej

Finns muntliga rutiner för hur det skulle gå till? Redogör för dessa! ☐ Ja ☐ Nej

Utbildar ni personalen om informationsrätt och kemikalieinnehåll? ☐ Ja ☐ Nej

Känner ni till var ni hittar information om kandidatförteckningen, t. ex när nya ämnen kommer upp? ☐ Ja ☐ Nej

4. Kemikaliekontroll – utvalda varor

För de utvalda varor enligt nedan ska ni redogöra för och visa dokumentation som visar att ni följer gällande bestämmelser:

1. *Informationsplikt och kandidatförteckning, artikel 33.* Ta fram dokumentation eller annat underlag som styrker varans innehåll (det vill säga, innehåller varan några ämnen på kandidatförteckningen?). Kunskap om varans innehåll är grundläggande för att kunna ge information till kund, inom 45 dagar. *Är kunden en yrkesmässig måste ni ha informationen tillgänglig direkt vid försäljningen av varan.*
2. *Begränsningar enligt bilaga XVII eller POP-förordningen (EG) nr 850/2004.* Utvalda varor bedöms kunna innehålla ämne som är reglerade på begränsningslistan. Ni ska ta fram dokumentation om varans innehåll som styrker att relevanta begränsningar i enlighet med bilaga XVII följs.

I svaret till Miljöförvaltningen ska ni även redogöra för er tolkning/bedömning av den dokumentationen som ni överlämnar, för punkten 1 ”Hur svarar ni en kund som efterfrågar information om innehållet av särskilt farliga ämne” och gällande punkten 2 ”Kan ni säga att begränsningar följs utifrån inkommen dokumentation.”

Produkt 1:

Vara:

Produktnamn:

Leverantör:

Produkt 2:

Vara:

Produktnamn:

Leverantör:

Vara vald för analys:
